

Bilimin tüm dalları tarihsel olarak iç içedir. Her ne kadar günümüzde çok alt birimlere ayrılrsa da... Ruh-beden ve zihin-bilinç-beyin tarihi konusu uzun bir konu olarak ele alındı.

“Ruh-beden/zihin-bilinç-beyin” tartışmaları tarihsel süreçte, dinbilim, felsefe, psikoloji, sinirbilimi, matematik ve fizik konusuyla sıkı ilişki içindedir. Dolayısıyla, bu konu aynı zamanda belirtilen bilim alanlarının da tarihidir. Değişik alanlardaki bilimsel gelişmelerin, kendilerinden çok uzak görünen bilimsel alanlar üzerine etki ederek, o alanlara yeni düşüncelerin ortaya çıkmasına nasıl sebep oldukları açık olarak görülecektir.

Zamansal süreçte, bilimsel yöntem ve bakışının nasıl değiştiği ve şimdiki tartışmalarımızın çok da farklı boyutta olmadığını göstermek, gelecekte nelerle karşılaşabileceğimizi ortaya koymak esas amaçtır. Geçmiş 2500 yıl boyunca doğrudan olmasa da felsefeciler düşünce üretmişlerdir. Geçmiş tekrardan kaçınmak amacı ile geçmişte söylenenlere göz atılmalıdır. Yoksa birçok keşfi ya da fikri yeni zannedebiliriz. Yine yüzyıllar öncesinde sorulmuş soruların çoğu hala gündemdedir. Sorular aynı olmasına karşın yanıtlarda değişiklikler vardır. Değişimi görüp geleceğe yönelik çıkarımlar da yapabiliriz. Bu bilimin mevcut durumu hakkında bizde daha iyi bir anlayış oluşturacaktır.

Felsefe tarihini dikkate almadan felsefe problemlerini irdelemenin asla imkânı yoktur. Bu tarih aynı zamanda kültürel, dinsel ve sosyal etkilerin de tarihidir. Akla uygun bir şeyler söylemek için tarihçeyi göz ardı demeyiz. Geriye bakma aynı zamanda şu an içinde bulunduğumuz durumu daha iyi anlamamızı sağlayacak ve geleceğe yansıtımlar yapabilmemiz mümkün olacaktır. Halen kullanmakta olduğumuz kavramlar temelde yüzyıl başlarında oluşturulmuştur ve “kavramsal kökenlerimiz”i bilerek aynı yanlışlara düşmemek gerekir. Kafamız buluşların yeniliği ile meşgulken geçmişten bir şeyler öğrenme fırsatını kaçırmamak için tarihsel kaynaklarımızı unutmamak zorundayız. Bu aynı zamanda bilimin tarihidir. Bu nedenle konu geniş tutulmuştur. Düşünce adına ortaya dökülmüş her şey olmasa da, boş sözlerden (*flatus vocis*) kaçınarak, açmazları da göstererek, öznelci kuramları da ele alarak olabildiğince geniş tutuldu. Kişilerin biyografilerine değil, ana fikirlerine yer verildi. Yine tüm ilgi alanlarındaki çalışmalarına değil, daha çok zihin-bilinç/beyin konusundaki görüşler ele alındı.

3500 yıl önce, Nil’in güneşin battığı yakası, Mısırlıların inancına göre ölümlülerin ruhlarının öbür dünyaya en çok yaklaşabildiği noktaydı. Mısır inancına göre, bedenin yanında ruhtan oluşan bir yapı daha vardı. Ka, Mısır dilinde “çift” anlamına gelen ve dölleme gücünü, yaratıcı ve koruyucu işlevleriyle, yaşamsal enerjilerin tümünü belirten bir ifadedir. Sembolü, iki kalkık kol biçimindedir.

Yaşamın da gücü olan Ka, gömüldükten sonra Ba (ruh) olarak bedeni terk eder. Şahin başlı Horus Ba'yı ateş ve kobra kapılarından geçirip hüküm mekânına getirir. Burada, ölenin vicdanını içeren kalbini bir teraziye yerleştirir ve karşısına da bir tüy koyar. Kalp ile tüy dengede kalırlarsa, Ba ile Ka birleşip, Osiris'in hükmettiği aydınlık âleme geçip bir ruh (Ak) olurlar.

MÖ 2000 yıllarına ait papirüslerde kalp bütün organların merkezi olarak kabul ediliyordu. Mısırlılarca, sinir sisteminin yaşamsal önemi ve işlevi bilinmemekle birlikte, yazılı tarihsel kayıtlarda geçen en eski “*beyin*” ifadesi MÖ 1300’lerdeki *Edwin Smith Papirüsü*’nde geçer. Bu kayıta beyin kelimesi sekiz kez geçer ve kafa kemiğinde kırık olan iki hastanın tanısı, klinik seyri, tedavisinden bahsedilir. MÖ 600’larda, bütün vücut kanalları ve damarlarının kalbe bağlı olduğuna inanılıyordu. Bu doğrudu; ancak, yanlış bir çıkarım olarak, kalbi bütün düşüncelerin merkezi olarak kabul etmişlerdi. Kişinin yapıp ettiklerinin kayıtlı olduğu kalp, bu nedenle tüy ile karşılıklı teraziye konuyordu.

Destanlardan ve kahramanlık öykülerinden biliyoruz ki, Sümerler ve onların Mezopotamya’daki takipçileri yaşam, hastalık, ölüm, ruh konuları ile yakından ilgilenmekteydiler. Ancak, şu da kesindir ki, Sümerler tam anlamı ile bir felsefe sistemi geliştirememişlerdir. Bilim ve hakikatin esası ile ilgili hiçbir soruyu ortaya atmamışlardır. Felsefenin dalları olan bugünkü bilimlerle ilgili önemli katkıları olmamıştır. Evren ve insan hakkındaki araştırmaları ve düşünceleri asla felsefi olmamıştır. Sümer felsefesi, onların dininden, mitolojilerinden, destan ve ilahilerinden çıkarılabilir. [1] Mezopotamya hikâyelerinde de yaratılmış olan insan, tanrının kanı veya “özü” gibi tanrısal bir unsur ile Dünya’nın “kil”inin karışımından yapılmadır. Sümerce olan “lulu” kelimesi ile bu ifade edilir ve “karıştırılmış olan” anlamına gelir. Genelde “can” diye çevrilen İbranice terim “nefes”tir (bizim dilimizdeki nefes buradan gelir). Canlı bir yaratığı canlandıran ve öldüğünde onu terk eden, elle tutulamaz “ruh”tur. Sümerce, Şİ-İM-Tİ’den gelen “şimti”, “nefes-rüzgâr-yaşam” anlamına gelir. Akadca kelime olan ve benzer anlamda kullanılan “napištu” kanda ele geçmeyen “bir şey”i ifade eder. Gerçekte, Sümerlerde ilahi unsur sadece tanrıların üflediği değildi. Çünkü daha temel ve kalıcı bir şey daha vardı: TE-E-MA. Harfiyen “hafızayı yerinde tutanı barındıran” anlamına gelir. Akadca “ruh” olarak çevrilen “etemu”nun benzeridir. Bunlara ek olarak; UR (ruh, esas gövde) NÍ (benlik, beden, birinin kendisi), Zİ (soluk alma, yaşam soluğu, ruh) UR-SA (k aracığ er, ruh) ifadeleri de Sümer dilinde vardır.

[2]

[1] Kramer SN. Tarih Sumer'de Başlar. Çev: Çiğ Mİ. Türk Tarih Kurumu Yay.1998; 63

[2] John A. Halloran. Sumerian Lexicon, Version 3.0. 1999.

Mademki ruhu inceliyoruz, aynı zamanda ardından çözmek zorunda kalacağımız sorunları ortaya koymak konusunda herhangi bir öğretiyi öğreten bizden öncekilerin kanılarını, geçerli olandan yararlanmak ve öyle olmayandan sakınmak amacıyla devşirmek gerekir.

Aristoteles, “Ruh Üzerine”

Düşünce tarihi unutilan, hatta unutturulmuş düşüncelerin de tarihidir.

M. Foucault

Henüz dünyada belli bir son bildiren hiçbir şey olmadığı gibi, dünyanın en son sözü de, dünya

Ruh-Beden Tarihinden Bilinç-Beyin Tarihine

Sultan Tarlacı tarafından yazıldı.

Pazartesi, 18 Şubat 2013 13:39 - Son Güncelleme Pazartesi, 18 Şubat 2013 13:41

üzerine en son söz de henüz söylenmiş değildir; dünya açık uçlu, bütünüyle de özgürdür, her şey hala gelecekte yatıyor, hep de gelecekte yatacak.

Dostoyevski